

שלבי ההתפתחות של הכלל והפרט

בפרשתנו אנו נפגשים בשלבי הגאולה:

"לֵכֶן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלֹת מִצְרַיִם וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵּתָם וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה וּבְשִׁפְטִים גְּדִלִים, וְלִקְחֹתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וַיִּדְעֻתֶם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמּוֹצִיא אֶתְכֶם מִתַּחַת סִבְלוֹת מִצְרַיִם, וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלִיעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לָכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי ה'".

חמשת לשונות הגאולה (המכונים 'ארבע לשונות של גאולה'), הם חמישה שלבים של התקדמות וצמיחה, וצריך להתבונן בהם היטב, כדי ללמוד ולהבין את שלבי הגאולה שאנו עוברים כאומה (וגם כיחידים), ולהיות שותפים עם אל.

השלב הראשון: "והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים" – להשתחרר מהסבל הפיזי, לעצור את השואה, את הפוגרומים – זהו השלב הראשון: לעצור את הכאב, את הסבל, את השיעבוד.

גם בשחרור האישי, הדבר ראשון הוא לצאת מהסביבה שמשעבדת, שלא מאפשרת לצמוח ולהתפתח, לפעמים זו סביבה חיצונית, ולפעמים זה ההרגלים הכובלים והמשעבדים שלנו, 'העבדות החטאית', כפי שמכנה זאת הרב קוק באורות התשובה.

השלב השני: "והצלתי אתכם מעבודתם" – להפסיק לעבוד בשביל אחרים, להתחיל לדאוג לאינטרס הישראלי, להפסיק לחשוב מה טוב לאחרים, מה הם רוצים, ולהתחיל לעסוק במה חשוב לנו, להפסיק לתת את כוחנו לאחרים, גם אם אין סבל. השקעת הכוחות בעבודתם, זה חלק מהשעבוד. אחרי השואה, סוף סוף נפתחו הלבבות והתחילו מחשבות חדשות, מה חשוב וטוב לנו.

גם בשחרור האישי, השלב השני הוא להתבונן מה אני עושה למען הדברים שחשובים לי באמת, ומה אני עושה כי ככה נהוג או מקובל, כי זה מה שהחברה מצפה או מה שהיצרים והתאוות שלי מכתובים לי.

השלב השלישי: "וגאלתי אתכם בזרוע נטויה", גאולה היא היציאה הנפשית מהשעבוד. בשלב זה האדם כבר יכול להתעסק בעבודתו, בענייניו, באינטרסים שלו, אבל להמשיך את תבניות המחשבה של האחרים. זהו שלב מאוד קשה, כפי שבא לידי ביטוי באמירה הידועה: 'יותר קל להוציא את היהודים מהגלות מלהוציא את הגלות מהיהודים'. לכן צריך כאן כוח אלוקי חזק מאד 'זרוע נטויה', כפי שמבאר הרב נריה זצ"ל בשמו של מרן הרב זצ"ל את הפסוקים: "כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שכר לפעולתך נאם ה' ושב מארץ אויב, ויש תקוה לאחריתך נאם ה' ושב בנים לגבולם" – שצריך לצאת מהאויב, אבל זו איננה גאולה שלימה כי יש עוד שלב של לשוב לגבולם, להיגאל לחזור להיות ישראלים. אנו ב"ה לאט לאט רואים איך עם ישראל חוזר לתרבותו, אך אנו עדיין באמצע התהליך.

גם בשחרור האישי, חשוב לפתח את צורת ההתנהלות, המחשבה והביטוי האישיים והמיוחדים לנו.

השלב הרביעי: "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלוקים". אחרי שחושפים את אופיינו הלאומי האמיתי אנו זוכים להגיע לשלב הבא, לקבל את מלכות ה', לזכות לקדש שם שמייים, להיות ממלכת כוהנים וגוי קדוש.

גם בשחרור האישי, אחרי שאדם זכה לעמוד על אופיו ותכונותיו, הוא רותם את כוחותיו לאידאליים וערכים, לקידוש שם שמייים, ובכך מרומם את חייו, לדרגות עליונות.

השלב החמישי והאחרון: "והבאתי אתכם אל הארץ". זהו השלב שבו ניתן לפעול ולעשות, לחולל את השינוי האדיר בכל העולם. החיבור לארץ, מאפשר לבנות וליצור, להקים את הסנהדרין – 'כי מציון תצא תורה', להקים את המקדש, את מלכות ישראל השלימה. הפעולה המשמעותית והנצחית יכולה להיות רק בארץ ישראל.

גם בשחרור האישי, להגיע אל הארץ, זה לפעול בפועל, ליצור, לבנות, להשפיע. אחרי שאדם זוכה לגלות את כוחותיו, לרתום אותם לאידאליים וערכים, זה הזמן ליצור ולהשפיע בפועל – וזה אפשרי רק בארץ ישראל, שבה כוח החיים הישראלי יכול לצאת אל הפועל, שבה ניתן לחבר שמים וארץ, אידיאלים ומעשים, נשמה וגוף.

יהי רצון שנזכה ככלל וכפרטים לכל השלבים הללו.